

Conceptpropositie Zuid-Kennemerland voor MRA Agenda 2024-2028

0. Kern van de propositie

De belangrijkste punten die we vanuit Zuid-Kennemerland voor de nieuwe MRA Agenda willen agenderen:

- Brede welvaart als uitgangspunt:
  - o fysiek en sociaal in samenhang;
  - o aandacht voor inclusiviteit;
  - o opgaven sterker verbinden met bestaande MRA thema's;
  - o focus op economie (meer) verschuiven naar circulair, lokaal en innovatief;
- Meer aandacht voor sociale georiënteerde thema's als bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezonde leefstijl, energierechtvaardigheid, vervoersarmoede, arbeidsmarktproblematiek;
- Inzet op natuurontwikkeling, recreatie (Zandvoort jaarrond aantrekkelijk en bereikbaar) en klimaatadaptatie (water);
- Inzet op grote bereikbaarheidsinvesteringen (schaalsprong openbaar vervoer, o.a. Bus Rapid Transit);
- Focus op leren, ontwikkelen en lobby.

CONCEPT

1. Naar een propositie voor de MRA Agenda

Op 7 juni 2023 is het gesprek over een mogelijke propositie vanuit Zuid-Kennemerland voor de nieuwe MRA Agenda 2024-2028 gestart tijdens een radenbijeenkomst in Heemstede. Mede op basis van een conceptversie van de geactualiseerde Zuid-Kennemer Agenda is het gesprek gevoerd over dat wat Zuid-Kennemerland uniek maakt binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en wat de regio de MRA te bieden heeft. Ook werd gedeeld dat Zuid-Kennemerland de MRA nodig heeft om dat wat de regio heeft en ontwikkelt, blijvend te kunnen bieden en verder te versterken. Veel opgaven vragen om inzet op een groter schaalniveau om tot een beter resultaat te komen.

Behoud van draagvlak voor de regionale samenwerking is een uitdaging. De Metropoolregio Amsterdam wordt door sommigen ervaren als vooral een bestuurlijk verband en ver weg. Behoud van het draagvlak in de raden en onder inwoners voor de bestuurlijke samenwerking in de MRA is van belang. En het is nodig om met de nieuwe MRA Agenda de samenwerking opnieuw zo concreet mogelijk te maken en zo zichtbaar relevant te blijven voor de leefwereld van inwoners.

Basis voor de propositie zijn de bestaande afspraken over de lopende samenwerking vanuit Zuid-Kennemerland en de regionale ambitie voor de komende jaren, de Zuid-Kennemer Agenda. Gelijktijdig aan de formulering van deze propositie is gewerkt aan de actualisatie van deze lopende regionale afspraken. Daarbij is een sterkere verbinding gemaakt met het sociaal domein en het perspectief op brede welvaart en welzijn. Aan veel opgaven wordt samengewerkt met de buurdeelregio IJmond. Te denken valt dan aan opgaven als woningbouw en huisvesting, energietransitie (waterstof, wind aan land), recreatie, natuur en landschap (Binnenduinrand en kust), regionale bereikbaarheid, luchtkwaliteit, en de ontwikkeling van de arbeidsmarkt.

Tijdens een volgende bijeenkomst van de raden van Zuid-Kennemerland op 10 oktober zal deze propositie in concept worden besproken en aangescherpt, met oog op (in concept en informele) aanbieding aan de MRA vóór 1 november. Gekoerst wordt op besluitvorming door de individuele gemeenteraden over een definitieve propositie voor eind 2023.

2. Uitgangspunten en ambitie

De propositie is opgebouwd langs de indeling van de drie geldende doelen van de MRA-Samenwerkingsafspraken 2022-2026: 'Meest inventieve regio van Europa, met best opgeleide bevolking'; 'Een regio voor iedereen, naar de menselijke maat'; en, 'Een duurzaam verbonden regio'. Achtereenvolgens is het karakter, het aanbod en de meest urgente opgaven voor de regio Zuid-Kennemerland geformuleerd. Wat heeft de regio Zuid-Kennemerland in de MRA te bieden, wat hebben we nodig en wat zien we aan kansen om de samenwerking te verbeteren/versterken. Dit alles met het doel om in de MRA-samenwerking de uitdagingen en opgaven het hoofd te bieden en kansen te pakken.

De ambitie van Zuid-Kennemerland is om de kwaliteiten van de regio te beschermen, te benutten en te versterken voor het welzijn van iedereen. Hier en nu, maar ook voor later. Brede welvaart is voor de regio daarbij het cruciale uitgangspunt, vanuit het besef dat dit verder gaat dan traditionele economische groei en meer gericht is op duurzaamheid, leefbaarheid, bestaanszekerheid, gezondheid, innovatie en natuurinclusieve ontwikkeling, wat in het geheel bijdraagt aan het welzijn van inwoners. Tegelijkertijd ligt er de opgave om de werkgelegenheid te behouden én toe te voegen in relatie tot woningbouw, zodat een verdere groei van de uitgaande pendel wordt voorkomen en inwoners ongeacht hun opleidingsniveau en uitgangspositie toegang hebben tot de arbeidsmarkt.

Het is zaak balans te houden in de focus op economische en toeristisch-recreatieve groei, het creëren van een gezonde leefomgeving en het beschermen van kwetsbare natuur. Zuid-Kennemerland heeft de behoefte gezien de toename van het aantal bezoekers vanuit de gehele MRA en daarbuiten het cultuurhistorische (agrarisch)landschap in relatie tot natuurontwikkeling én recreatie te behouden en te versterken. Dit is een verantwoordelijkheid voor de MRA als geheel.

Een grote uitdaging voor de komende jaren wordt gezien in het evenwichtig spreiden van passende werkfuncties over de gehele MRA.

Meer in het algemeen zullen de fysieke en sociale opgaven meer in samenhang moeten worden gezien. In de State of the Region 2023 werd gesteld dat fundamentele keuzes nodig zijn voor de toekomst van de regio. Zuid-Kennemerland ziet een belangrijke en overkoepelende uitdaging én kans in het met elkaar in de Metropoolregio, mét bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties, definiëren van waar de sectorale opgaven elkaar raken. En vervolgens gezamenlijk invulling geven aan wat brede welvaart voor onze regio betekent en vergt van onze inzet en handelen, zowel nu als in de toekomst.

Binnen de MRA moeten we met elkaar naar draagkracht de verantwoordelijkheid voor deze opgaven en te maken moedige keuzes nemen. Met focus en tegelijkertijd behoud van een brede blik kan de MRA het verschil maken, door het faciliteren van allianties, relaties en lobby, mogelijk op maat per regio, zodat van daaruit op deelregionaal niveau (zelfstandig) invulling kan worden gegeven aan de ambities.

3. Het karakter van Zuid-Kennemerland

De regio Zuid-Kennemerland heeft een gunstige ligging ten opzichte van de Metropoolregio Amsterdam en de zuidelijke Randstad, dichtbij Leiden en Den Haag. De regio heeft goede voorzieningen met een rijk aanbod van winkels en goede horeca, een goed woon- en leefklimaat en (toegang tot) groene recreatieruimte. Dit is belangrijk voor werknemers en voor de inwoners van Zuid-Kennemerland. Over het algemeen biedt Zuid-Kennemerland een hoge woonkwaliteit, waarbij er ook aandacht is voor wijken waar de leefbaarheid wat minder scoort.

Het economisch kapitaal van Zuid-Kennemerland kenmerkt zich door een groeiend aantal ondernemers, goedopgeleide professionals en internationale kenniswerkers en een over het algemeen kapitaalkrachtige bevolking. Dit alles biedt ruimte aan een innovatief ontwikkelklimaat.

De regio kent een diversiteit en samenspel van (duin)landschap (infrastructuur voor drinkwaterwinning), erfgoed (historische kernen en buitenplaatsen), stad en kustgebieden.

Zuid-Kennemerland is aantrekkelijk om te verblijven voor inwoners, maar ook voor veel mensen van buiten: bewoners uit de Metropoolregio en bezoekers van verder weg. Met Zandvoort en Bloemendaal aan Zee als populaire badplaatsen, met bijzondere groene en erfgoedlocaties, met de rijke cultuur van de stad Haarlem, en met ruimte voor (sportieve) recreatie in Spaarnwoude.

De hiermee gepaard gaande gastvrijheid strekt zich ook uit tot bezoekers zoals nieuwe Nederlanders (statushouders) en andere hulpzoekenden (Oekraïners, asielzoekers).

CONCEPT

4. Meest inventieve regio van Europa, met best opgeleide bevolking

Wat heeft Zuid-Kennemerland te bieden?

In de transitie naar een circulaire economie en impact ondernemen speelt Zuid-Kennemerland een voortrekkersrol, tevens van belang voor het toevoegen van werkgelegenheid (praktisch geschoolden) en het aantrekken van investeerders in de regio. Met name rondom de regionale ov-knooppunten (stationsgebied Haarlem, Haarlem Oostpoort, Haarlem Nieuw-Zuid) en het zuidelijk deel van de Waarderpolder (Haarlem Business Park) is fysieke ruimte om kennisintensieve werkfuncties te laten landen, zoals start-ups, R&D en kennis- en (praktische) onderzoeksinstellingen. In Zandvoort zijn kansen om de zakelijke markt meer te faciliteren. Hier is ruimte voor zakelijke functies en (flex) werkplekken gekoppeld aan hotel- en horecaconcepten met een mix van serviced offices, co-working spaces en vergadercentra ('Werken aan Zee'). Ook is in Zandvoort een circulaire hotspot gecreëerd (Zandvoort Noord).

Met de erkenning European Rising City of Innovation 2023 zijn in Haarlem, en daarmee in Zuid-Kennemerland, alle ingrediënten aanwezig om zich als proeftuin voor toegepaste innovatie verder te ontwikkelen. De innovatieclusters C-District (duurzame en circulaire economie) en Koepel (digitalisering mkb) en het toekomstige innovatiecluster rondom het Spaarne Gasthuis (gezondheid) vormen hierbij belangrijke ankerpunten.

In de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond bundelen gemeenten, UWV, werkgevers(organisaties), werknemers(organisaties) en onderwijs hun krachten om zo efficiënt en effectief mogelijk te werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. In 2023 wordt in dat kader een nieuwe regionale strategische arbeidsmarktagenda 2023-2027 opgesteld. Er wordt ingezet op een actief re-integratiebeleid om mensen die nu nog aan de kant staan weer aan het werk te helpen. Daarnaast wordt ingezet op het wegnemen van belemmeringen zoals vervoersarmoede, tegen de achtergrond van de grote en groeiende woon-werkpendel (zie ook onder 6).

Wat heeft Zuid-Kennemerland nodig?

Het karakter van de economie verandert. Flexwerken, digitalisering (AI), circulaire economie, nieuwe vormen van logistiek en mobiliteit leiden tot andere ruimtevragen en locatiewensen van bedrijven. Circulaire economie leidt bijvoorbeeld tot nieuwe bedrijvigheid in het verzamelen, recyclen en opwaarderen van materialen. Hiervoor is ook een circulaire (fysieke) infrastructuur nodig. De transitie naar groene energie en circulaire economie biedt kansen voor innovatie en groei, maar drukt op de schaars aanwezige ruimte.

De regio ziet zich gesteld voor nieuwe ecosystemen van start- en scale-ups die zich snel ontwikkelen. Dit vergt een toevoeging van kennisinfrastructuur met nieuwe kennispartners, waar de MRA een belangrijke rol bij kan spelen. Zuid-Kennemerland richt zich onder andere op intensivering van samenwerking met onderwijs-, kennis- en onderzoeksinstellingen en op een actieve afstemming met het ministerie van EZK over de ontwikkeling van innovatiedistricten en campusontwikkelingen.

Wat kan beter in de MRA?

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) speelt een cruciale rol bij het aanpakken van deze uitdagingen. Vooral voor kleinere ondernemingen is ondersteuning nodig bij de energietransitie en de overgang naar een circulaire economie. De MRA kan bijdragen met meer inzet op (beleidsmatige) kennisdeling, monitoring en onderzoek, het faciliteren van financieringsmogelijkheden en het creëren en intensiveren van netwerken voor het delen van best practices. Maar ook in de relatie en lobby richting het Rijk, de provincie en de EU speelt de MRA een belangrijke rol, onder andere bij het

gezamenlijk aanboren van fondsen en financiering voor het implementeren van duurzame en circulaire initiatieven en het bouwen aan een gezamenlijke regiomarketing.

CONCEPT

5. Een regio voor iedereen, naar de menselijke maat

Wat heeft Zuid-Kennemerland te bieden?

De regio stelt zich gastvrij op voor alle mensen, ongeacht de leeftijd, achtergrond, geaardheid of beperking. Inwoners met een beperking kunnen zich ontplooien en zelfstandig wonen dankzij de ondersteuning en begeleiding van zorgorganisaties. In de plannen voor nieuwbouw, binnen de ruimte die de nieuwe stikstofaanpak toestaat, wordt rekening gehouden met een breed palet aan doelgroepen en inkomens, om het voor iedereen die dat nodig heeft mogelijk te maken een plek te vinden. De regionale afspraak (ook met de regio IJmond) is dat in het nieuwbouwprogramma minimaal dertig procent sociale huur wordt gerealiseerd, wat tevens onderdeel is van de MRA Woondeal.

De regio is actief in de omschakeling op duurzame energiebronnen, wat zorgt voor schonere lucht en resulteert in een betere gezondheid van bewoners. Inwoners en ondernemers worden gestimuleerd tot het maken van duurzame keuzes en worden daarbij ondersteund. Het realiseren van een succesvolle energietransitie betekent ook aandacht voor het wegnemen van energiearmoede.

Vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt regionaal samengewerkt tussen gemeenten, zorgkantoor, zorgaanbieders en de eerstelijnszorg met het oog op het realiseren van passende zorg en ondersteuning. Dit tegen de achtergrond van een groeiende groep kwetsbare ouderen en multimorbide patiënten, zorgen over de mentale gezondheid van een groot deel van de jongvolwassenen, en de grote gezondheidsverschillen in de regio. De fysieke leefomgeving is mede bepalend in de aanpak van deze opgaven, een gezonde leefomgeving draagt immers bij aan welzijn en het verminderen van gezondheidsverschillen. De nabijheid van luchthaven Schiphol (geluidshinder), aanwezige zware industrie (effecten op gezondheid en welzijn, luchtkwaliteit) en de regio als kustgebied (invloed van zon op prevalentie bepaalde kankersoorten) spelen daarbij een grote rol.

Zandvoort biedt als badplaats van de Metropoolregio ruimte aan recreatie voor inwoners en (verblijfs)bezoekers. Haarlem is een belangrijke historische stad met veel (culturele) voorzieningen. De regio zet zich in op een gerichte ontwikkeling van toerisme, door te investeren in kwaliteit, spreiding, duurzaamheid en jaarrond aantrekkelijkheid, maar ook op verscheidenheid, zowel binnen als tussen gemeenten (bijvoorbeeld Zandvoort en Bloemendaal aan zee).

Op de route naar een klimaatadaptieve regio (energietransitie, verduurzaming, waterkwaliteit én -kwantiteit, bodem en groen) wordt binnen Zuid-Kennemerland intensief samengewerkt op het gebied van onderzoek en risicodialogen. Eind 2022 is een regionale actieagenda opgesteld.

Wat heeft Zuid-Kennemerland nodig?

De druk en krapte op de woningmarkt ziet de regio nadrukkelijk als een bredere opgave binnen de MRA (kern van de Verstedelijkingsstrategie). Met de Woondeal worden de krachten van de verschillende overheidslagen gebundeld met als doel het realiseren en behouden van voldoende (betaalbare) woningen in de MRA voor iedereen. Door de langdurige samenwerking met het Rijk kunnen knelpunten in de woningbouw besproken en aangepakt worden en draagt de regio bij aan de mogelijke verruiming van (wettelijk) instrumentarium om de regionale woningbouwambities te kunnen blijven uitvoeren. Mede gezien de noodzaak deze opgave in combinatie te bezien met de disbalans op de arbeidsmarkt, het mobiliteitsvraagstuk (zie verder), de energietransitie (en gepaard

gaande energiearmoede), en de benodigde aandacht voor kwetsbare wijken en doelgroepen, is een intensieve kennisuitwisseling en samenwerking met de andere regio's en partners binnen de MRA een prioriteit, en wordt veel verwacht van de lobby vanuit de MRA richting het Rijk.

De problematiek rondom de luchtkwaliteit, de stikstofopgave, de algehele achteruitgang van de biodiversiteit en de effecten op de gezondheid wil de regio Zuid-Kennemerland nadrukkelijk in breder regionaal verband bezien. Samen met de provincie wil de regio optrekken bij de aanpak van biodiversiteit en klimaatadaptie (PPLG). Ook de uitdagingen op het gebied van elektriciteitscongestie zijn voorbeelden van vraagstukken die niet stoppen bij de grenzen van gemeenten of regio's.

De groei van het aantal inwoners en het aantal bezoekers gaat gepaard met een toenemende vraag naar (groene) recreatieruimte. De regio wil recreatiemogelijkheden uitbreiden en/of beter ontsluiten, ook om kwetsbare natuur in het duingebied te ontlasten. Zuid-Kennemerland ziet mogelijkheden voor het handhaven en waar mogelijk versterken van de natuurkwaliteit door fraaie, aantrekkelijke en biodiverse landschappen aan elkaar te verbinden. Zo kan eveneens een betere spreiding van de toeristische en recreatieve druk plaatsvinden. Bijvoorbeeld Spaarnwoude krijgt hierin een compenserende functie en heeft hier een visie over opgesteld (verbinding maken tussen woonkernen en Spaarnwoude), waarbij financiering nog een vraagstuk is.

Maatregelen om ons aan te passen aan het veranderend klimaat zijn noodzakelijk om schade door droogte, hitte en (extreme) neerslag te voorkomen. Schade aan de gezondheid van mens en natuur en ook schade in de gebouwde omgeving. Zuid-Kennemerland zet in op maatregelen die schade voorkomen. Dat gaat een grote inspanning vragen van ons allen, in Zuid-Kennemerland en ook in de andere deelregio's van de MRA. Er is in de MRA een begin gemaakt met het convenant toekomstbestendige woningbouw en dit gebruiken we graag ook als basis voor het bestaande gebied. In die lijn willen wij door in de MRA en onze blik verbreden naar bestaand stedelijk en landelijk gebied. Onder andere de drinkwatervoorziening vergt aandacht, mede gezien de klimaatontwikkeling, zeespiegelstijging en de verdroging in de zomer versus de bevolkingsgroei, vervuiling van bodem, grond- en oppervlaktewater en het recreatieve gebruik van de drinkwatergebieden.

Wat kan beter in de MRA?

De genoemde benodigde investeringen in het omliggend landschap en in groen-recreatieve oost-west verbindingen, door een diversiteit van landschappen met elkaar te verbinden, zouden meer in de brede MRA regio moeten worden bezien. De aandacht binnen de MRA voor de ring van landgoederen en buitenplaatsen in Zuid-Kennemerland en het Gooi kan worden versterkt. In de lobby voor aandacht voor schone lucht (grote vervuilers, houtstook) kan de MRA een grote rol spelen. De voorstellen hierboven dragen bij aan het verbeteren van de gezondheid, wat voor veel gebieden een belangrijk focuspunt is waar mede in dit kader meer rekening mee kan worden gehouden. Ook hierbij geldt wederom dat de MRA veel kan bijdragen het gezamenlijk verbeteren en benutten van kennisuitwisseling, dataverzameling en de lobby voor financiering.

6. Een duurzaam verbonden regio

Wat heeft Zuid-Kennemerland te bieden?

Met het onder de aandacht brengen van goede ov-bereikbaarheid en fiets- en wandelroutes wordt gestimuleerd dat bewoners en bezoekers vaker kiezen voor deze vormen van vervoer. Met het verder ontwikkelen van hoogwaardig openbaar vervoer (zoals het Bus Rapid Transit of Metrobus concept) en de realisatie van een toekomstbestendig doorfietsroutenetwerk wordt het hoofd geboden aan de knelpunten in mobiliteit als gevolg van de diverse (boven)regionale ontwikkelingen zoals woningbouw en de groei van recreatie in de MRA.

Wat heeft Zuid-Kennemerland nodig?

Zuid-Kennemerland kent een hoge dichtheid van bevolking, bedrijven en bebouwing. De versnelde groei van de stedelijke populatie en de disbalans op de arbeidsmarkt stellen hogere eisen aan de infrastructuur en sociale en recreatieve voorzieningen. De uitdaging voor Zuid-Kennemerland is om deze groei duurzaam op te vangen en de leefbaarheid te behouden, vanuit een sociale en rechtvaardige benadering.

Omdat de regio Zuid-Kennemerland een behoorlijke mismatch heeft tussen het grote aantal theoretisch opgeleide professionals en het werkaanbod (veel banen voor praktisch geschoolden), werken veel van onze inwoners elders in de MRA of daarbuiten. Dit zorgt voor een grote en bovendien groeiende woon-werkpendel.

Momenteel zijn alternatieven voor de auto vooralsnog onvoldoende voorhanden. Behoud van het hoogwaardige woonmilieu vergt borging van de regionale bereikbaarheid door de ontwikkeling van ov-knooppunten. De regiopositie van NS-station Haarlem en bijvoorbeeld IC-station Heemstede-Aerdenhout zou gezien de landelijke ontwikkeling van verzwakking en verschraling van het openbaar vervoer breder binnen de MRA meer aandacht moeten krijgen.

Vanwege het grensoverschrijdende karakter van mobiliteit hebben we de samenwerking binnen de MRA hard nodig om te komen tot een toekomstbestendig mobiliteitssysteem, inclusief het agenderen van de gevolgen van geluidsoverlast door verkeer en de benodigde aanscherping van Rijksbeleid.

Wat kan beter in de MRA?

Vanuit de trajecten Uitvoeringsagenda NOVEX MRA (economisch en ruimtelijke opgaven) en MIRT (terugbrengen pendel) mag meer aandacht zijn voor de noodzaak tot het borgen van ontwikkelruimte en het daarmee toevoegen van (kennis)intensieve werkgelegenheid in de regio (rondom de ov-knooppunten, de Zuidstroom Waarderpolder (link met MRA Bedrijventerreinenstrategie) en Werken aan Zee in Zandvoort).